УДК 811.111:004.932.2:070.43

Луцик Ю. О.
магістрантка,
Київський столичний університет Бориса Грінченка

Козачук А. М.
кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри лінгвістики та перекладу,
Київський столичний університет ім. Бориса Грінченка

ОЦІНКА ЯКОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ НОВИННОГО ТЕКСТУ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

Сучасна комунікативна практика дедалі більше залежить від інструментів машинного перекладу. Різке зростання обсягів контенту, зокрема новинного, у глобальному цифровому середовищі потребує швидкої, точної та доступної адаптації текстів різними мовами. У цьому контексті новинні тексти становлять особливу складність: вони поєднують інформативність, аналітичність, публіцистичність, і водночас – культурні алюзії, риторичні конструкції та стилістичну варіативність.

У цьому контексті в перекладознавстві особливого значення набуває проблема якості машинного перекладу. За словами В. Лівшиця, «Штучний інтелект може значно полегшити роботу перекладача, спрощуючи процес пошуку необхідної інформації та надаючи доступ до потрібних перекладів з різних джерел» [2, с. 43]. Станом на зараз автоматизовані перекладачі активно застосовуються в журналістиці, політиці, науці, а тому їх здатність передавати точний зміст і стилістичні особливості тексту є критично важливою.

Серед теоретичних положень в основі нашого дослідження є широке визначення машинного перекладу Н. Клименко, тобто: це «переклад текстів з однієї природної мови на іншу за допомогою комп'ютера» [1]. Критерії, якими ми користувалися при оцінці якості перекладу, такі: точність (у центрі уваги було семантичне навантаження), лексична адекватність (відповідність лексем перекладу до норм мови перекладу), граматична правильність (дотримання норм морфології та синтаксису), стилістична еквівалентність (жанрово-стилістичні особливості тексту), культурно-семантична релевантність (риторичні, іронічні та культурно специфічні елементи).

У межах дослідження ми здійснили переклад декількох фрагментів текстів лінгвістичної тематики авторства журналіста і коментатора

Лейна Гріна з англійської мови українською за допомогою програмного забезпечення Google Translate, DeepL та ChatGPT, після чого провели компаративний аналіз якості перекладу.

Платформа Google Translate показала значні втрати смислових відтінків (наприклад, *polarisation plagued – переслідувала*, без відтінку критичної оцінки), наявність формально правильних кальок, проте не усталених в українських терміносистемах (наприклад, *прескриптівіст*), випадки граматичних узгоджень, які порушують норми, як от повтори дієслів, стилістичну монотонність, тощо.

Переклад, виконаний за допомогою платформи DeepL, характеризується відносно високим рівнем точності, проте з більшою кількістю буквалізмів, що і цілому знижує стилістичну гнучкість, точнішою, ніж у Google, лексикою, однак так само у перекладі спостерігаються кальки (наприклад, *copy – копія*, хоча контекст вимагає використання іншого слова, зокрема – *текст*). Граматичні норми загалом дотримані, але подекуди спостерігаються дисонанси у стилі тексту.

Текстова модель ChatGPT показала найвищу точність, оскільки у перекладі було збережено риторичну структуру і логіку, а також підтексти. При доборі лексики та граматичних конструкцій враховано норми українського мовного середовища [3]. Стиль тексту сприймається, як «найприродніший», наближений до публіцистичного стилю оригіналу.

В цілому, Google Translate показав найбільшу а ChatGPT – найменшу кількість лексичних, термінологічних і граматичних помилок, стилістичних відхилень, а також культурологічних спрощень.

Результати порівняння засвідчують, що жоден інструмент машинного перекладу не може повністю гарантувати якість професійного людського перекладу. У контексті перекладу новинних текстів Google Translate забезпечує базову зрозумілість без збереження стилістичних відтінків. DeepL хоч і демонструє кращі результати у граматиці, однак недостатньо точно передає культурне забарвлення. ChatGPT видає у більшій мірі збалансований переклад, при цьому іноді з надмірною літературною адаптацією.

Це свідчить про необхідність поєднання автоматизованих засобів із редакторським втручанням фахівця. У перспективі подальші дослідження можуть включати аналіз перекладу текстів інших жанрів і вивчення ролі післяредагування людиною.

Література

1. Клименко Н. Ф. Машинний переклад. *Енциклопедія Сучасної України*. 2018. URL : https://esu.com.ua/article-67256.

2. Лівшиць В. К. Штучний інтелект у перекладі: теорія і практика. К., 2013. 352 с.

3. Greene L. Why Language Might Be the Optimal Self-Regulating System. *Aeon*. July 12, 2018. URL : https://aeon.co/essays/why-language-might-be-the-optimal-self-regulating-system.